

Sanne Huysmans

# *Rafelen*

Houtekiet  
Antwerpen / Amsterdam

Clara Badisco leidt een geregeld leven, ze heeft een kantoorbaan en een lange relatie met haar grote liefde. Wanneer ze besluit haar werk op te zeggen, gaat ook haar lief weg. Hij vraagt dertig dagen bedenktijd. Het eerste deel van Rafelen is een rit in het hoofd van deze jonge vrouw, van wie al de zekerheden plots zijn verdwenen. Twijfels en angsten die jarenlang worden toegedekt, komen bovendrijven en vragen om een oplossing. Pas dan kan Clara weer verder.

In dit fragment leest u haar gedachten van dag twee tot en met vier.

bij de wortels moeten uitsnijden in plaats van er pleisters overheen te plakken. Later, nu mag ik nog hardop lijden.

Ik richt me al op de herfst, want de dertig lange dagen van deze nazomer zullen me ontsnappen door een blinde pijn die mijn gezicht vertrekt en mijn gedachten naar mijn eigen ingewanden dwingt. Ik weet niet eens of het doorworstelen van drie tientallen me geen mensenleven gaat kosten. Ik hoop dat de tijd zich op gang trekt als een stoomtrein en de minuten niet, zoals vandaag, een voor een in mijn ziel snijden. De tijd is nog nooit zo traag gegaan.

## 2

DE ZON WERPT EEN parallellogram op het tafelblad. Mijn polsen leunen er zachtjes tegenaan. De tafel is lang en smal, ik zit uiterst links. Samen met het rijzen van de zon schuif ik van de ene stoel naar de andere en na de middag zit ik uiterst rechts. Op elke positie maak ik ruimte voor de computer, daarvoor duw ik telkens de papieren en de kranten, de lege koppen, de theepot en het netje met half verdroogde *oolong* aan de kant. Misschien moet ik opnieuw een kat nemen. Die kan de hele dag opgerold op mijn schoot liggen, dat zou haar steun geven en mij warmte. Win-win. Maar katten gaan dood en als ik ergens paniekerig van word, is het wel het vooruitzicht dat de mensen rondom me zullen sterven. Met katten is dat net zo.

Over de zijkant van het beeldscherm loopt een lieveheersbeestje, met de kwetsbare binnenste vleugels nog dichtgeklapt op zijn

rug, en ik twijfel of ik het beestje met mijn nagel zou pletten tegen het harde plastic. Door mijn zus heb ik de schattige kevertjes leren haten, ze bijten immers venijnig. Zowel haar haat als haar liefde voor insecten en ongewervelden neemt bijzondere proporties aan. Nu nog ruik ik de platgestampte coloradokevers als mijn gedachten naar de moestuin dwalen van wat ik nog altijd thuis noem. In de zomer gloeide het donkergrijze, losse zand van de hitte. De aardappelplanten werden al schraler, terwijl de zwartgestreepte kevers zich te goed deden aan het loof. Mijn zusje en ik moesten ze opsporen en onder onze kleine laarzen op een kas-sei vermalen. Ik deed het altijd aarzelend, verlamd door morele twijfel, terwijl zij enthousiast zoveel mogelijk kevers verbrijzelde onder haar onschuldige kindervoeten. Als de aardappelooft een succes was, dan kwam het zeker door haar daadkracht. Eenzelfde morele twijfel verhinderde me in te grijpen wanneer we aan het kampvuur zaten en de pieren zich tussen de stenen naar omhoog wrongen om niet in de grond levend te worden gekookt. Zij peuterde ze met een voorzichtige maar stevige ruk van tussen de stenen en gooide ze onder de beukenhaag. De regenwormen werden lang en smal wanneer ze tussen de stenen aan de ene kant en de forse vingers van mijn zus aan de andere kant werden opgerekt. Ik kon niet besluiten of je de natuur zijn gang moest laten gaan, zonder in te grijpen in het wrede spel van leven en dood, of ze net moest beschermen tegen de gevolgen van menselijke activiteiten. Als mijn zusje dode insecten vond, baarde ze die op als heiligen, in een schaalje op de vensterbank, volgens mij doet ze dat nog altijd. Vooral vlinders en libellen hadden de neiging een misselijkmakende lijkengleur te verspreiden, die tijdens het eten tussen mijn boterham en mijn mond bleef hangen.

Veel meer dan een droge boterham krijg ik ook deze tweede dag niet door mijn keel. Ik eet eerst de korst en rol dan het kruim tot een dichte bal. Ik weet niet hoe dertig dagen eruitzien. Dertig lege, naakte dagen, die zijn gedoemd om leeg te blijven door mijn actuele onvermogen ze te vullen. De tijd laat zich niet van zo dichtbij bekijken.

De dag verschijnt als een lege woestijn waar ik doorheen moet kruipen, met minuten als kilometers die ik een voor een moet afleggen. Elk uur onderdruk ik het verlangen hem op te bellen en zijn stem te horen. Als ik dat heb, zal hij het ook wel hebben. Onze levens hebben zich in elkaar gewikkeld, als wollen draden die je opdraait en dan loslaat. Ik moet hem met rust laten en wachten. Het enige wat ik kan bieden is de ruimte die hij vraagt.

Ik durf nog niet te denken aan de vernedering, dat is te vroeg. Nu is er enkel een snijdende pijn. Vernederd word ik pas als ik het aan de wereld vertel. In het aanschijn van de ander ontstaat schande en schaamte. Maar daar ben ik nog lang niet aan toe. Ik verschans me voorlopig en dit huis is mijn bunker. Terwijl alles waaraan ik vastigheid toekende op drift raakt, is deze tafel mijn anker.

Of moet ik de hand naar hem uitsteken? Ik zou hem kunnen sussen en zeggen dat het niet geeft, dat hij zich mag vergissen en dat het nu weer goed is. Als hij nu terugkomt, kunnen we doen alsof er nooit iets is gebeurd. Ik stuur een kort bericht, omdat ik de impuls niet kan onderdrukken en dit hulpeloze wachten me gek maakt.

De dagen van de week vergeet ik, het worden getallen in een cijferreeks. Ik vergeet de maand van het jaar, het is zomer als de zon 's middags hoog staat en herfst wanneer de avond valt. Het radio-journaal van zeven is het enige baken in mijn waziger wordende tijdsbesef. Het is het enige dat overeind blijft in mijn uitrafelen-

de bestaan. De chronologie, het lineaire verloop van uren, dagen en jaren verdwijnt. Ik zit niet meer vast in de imperatief van deze seconde. Ik ben niet meer gebonden aan dit moment en al zijn bewoners. Deze tijd waarin ik opgroei, zit me sowieso niet lekker, want hij is me te stomp. Hij kneust me voortdurend met zijn gesmoorde slagen.

### 3

DAG DRIE EN DE computer staat nog altijd voor me als een doffe lei. Er wordt te veel geschreven over de avonturen van het eigen ik. Ik wil geen fraaie zinnen vormen. Hoogstens wil ik documenteren, ik wil mijn verhaal niet kwijt en al zeker niet aan een publiek. Ik schrijf om me *post factum* te herinneren hoe het witte blad dat ik nu ben zoetjesaan wordt beschreven. Zo verbaasd ben ik hoe weinig er van me overblijft als hij er niet is. De weinige vrienden die er ooit waren, zijn al lang uit het oog. Mijn smaken en voorkeuren zijn opgelost in een 'wij', mijn woorden in onze taal. Ik heb de grootste moeite mijn eigenheid te ontwaren in de unie die de liefde door kernfusie heeft gevormd. Ik ben beduusd als een worm die net in twee is gehouwen: biologisch is het niet onmogelijk om verder te leven, maar er is toch iets wezenlijks dat ontbreekt. Ik blijf dan maar aan de tafel zitten, dag na dag, om te wennen aan het alleen-zijn dat me zo vreemd is geworden, aan het gezelschap dat ik voor mezelf ben en de klank van de stem in mijn hoofd.

Aarzelend rijzen gedachten in me op. Ze verschijnen als exotische vogels in een grote volière en flitsen almaar brutaler als kleurige strepen in de marge van mijn blikveld.

Over de grote houten koffer op zolder, met onder het planken deksel verkleedkleden en poppenkastpoppen met een plastic hoofd en een stoffen japon. De poppen joegen me angst aan en ik wist niet waarom.

Over die keer dat ik onder de omheining een weide inkroop, met mijn schouder de elektrische draad raakte en dacht dat mijn vader me langs achter schopte.

Over de tijd dat ik nog elke ochtend van het ene dorp naar het andere fietste, langs het kanaal en dan erover, en de klok eenvoudig kon worden stilgezet. Al vanuit de verte keek ik tussen het lover van twee lindes of de spijlen van de brug de lucht in reikten. De sluis sloot zich, pompte water in de nauwe geul en liet de boot twee meter hoger weer vrij. De eenvoud van het mechanisme. In de kille ochtendlucht stonden we met een dozijn fietsers te wachten tot de brug weer neerging. Twaalf minuten waarin alles stilstond behalve het traag stijgende water.

Over de balletles waar ik naartoe ging. Dat ik er geen enkel talent voor had, was duidelijk vanaf de eerste dag. Ik probeerde mezelf ervan te overtuigen dat ik de roze schoentjes met hun broeierige ledergeur te gek vond en dat lukte nog ook. Maar de sérieux waarmee de pezige juf ons trachtte in te wijden in de geheimen van de klassieke dans leek me toch wat overdreven. Ik keek naar de strenge, voorname Astrid en hoe ze met haar fijne trekken de rest op afstand hield, Jolien bij wie de vrolijkheid in haar ogen schitterde waardoor ze zich amper in bedwang kon houden, Eva die dweept met de juf, meende dat ze begaafd was en voor wie ballet een heel belangrijke zaak was in haar eenvoudige kinderleven, Valerie die zich een prinses waande en met haar maniertjes en haar zelfverzekerde blik meteen een gevolg aan

hofdametjes had overtuigd. Ik beseftte dat ballet was terug te brengen tot het bewegen van ledematen in een dorpse sporthal door vijftien kleine meisjes in roze broekkousen, een maillot en een rok van stekelige tule. Ik deed mijn best om niet alles voortdurend belachelijk te vinden.

Over het briefje dat ik op de trap legde 's avonds, dat het me speet maar dat ik dit leven niet kon leiden, het deed te veel pijn. Mijn vader vroeg de volgende morgen waar dat allemaal over ging, ik zei dat het niets was en daarmee was de zaak afgehandeld. Eigenlijk wist ik wel dat het briefje geen dreigement was, maar hoogstens een iele, kinderlijke schreeuw om hulp.

Over toen ik vijftien was en mijn angst voor honden gelijktijdig op en neer wiegde met mijn angst voor het leven zelf. Altijd bedacht op een woeste reu, jogde ik langs de keurige voortuintjes, afgezoomd door poorten en omheiningen. Een van de vele dingen die ik niet begreep aan mensen was de neiging om have en goed af te zetten met schutsels, de schijn van een veilige perimeter. Als er ook nog een bordje 'hier waak ik' hing, dan schraapte ik mijn keel van misprijzen. De lente was pril en omdat alles fris en nieuw rook, week ik af van mijn vaste parcours. Ik dwaalde door onbekende straten en paadjes. Aan een gesmede poort met gietijzeren ornamenten, een rij sierlijke pieken, werd ik opgeschrikt door een kwaadaardige Duitse herder. Hij blafte fanatiek en ik verhoogde mijn ritme. Elke ervaren jogger is bedacht op woeste honden. Het arme dier was geconditioneerd door zijn baasjes om hun terrein te verdedigen en alles wat in de buurt kwam aan te vallen. Waarom hij in mij een bedreiging zag, weet ik niet. Hij nam een plotse aanloop en stootte af met zijn gespierde achterpoten in een poging om het hek over te springen. Dat lukte met zijn voorpoten. Zijn blik was al hongerig op mij gericht, toen hij abrupt vaart verloor. Halverwege zijn vlucht stokte hij, zijn zware lijf werd naar de grond getrokken en zijn weke buik werd

gespiesd op het smeedwerk. Zijn fiere borst vouwde zich in één klap rond het traliewerk en een kort jankend geluid ontsnapte. Ik denk niet dat hij heeft geleden. Ik wendde het hoofd af, verhoogde het ritme nog een keer en nam de volgende zijstraat rechts. Weg van de troosteloze straat en de herdershond die op anderhalve meter hoogte leek te zweven.

Het zijn knipsels zonder chronologie, de herinneringen flitsen zonder logica, kriskras door elkaar. Het zijn samenraapsels van plaatsen, mensen en momenten die elkaar vreemd zijn. Ik ben het enige dat hen verbindt. Ik heb die scènes gered van de vergetelheid waarin de meeste van hun verwanten zijn verdwenen.

## 4

VORIGE WEEK GING IK voor het laatst naar het kantoor. In een lege doos kopieerpapier legde ik de persoonlijke bezittingen die tijdens de drie jaar dat ik er zat op mijn bureau waren terechtgekomen. Ik had cakejes gebakken, de helft met appel, de andere helft zonder. In ruil hadden de collega's me een bon gegeven voor boeken. De directeur had wat aardige dingen gezegd en Ellen, die al die tijd tegenover me had gezeten, had ontroerd in mijn schouder geknepen en dan toch maar haar armen rond mijn nek gegoooid. Ze wist dat ik niet gek was op kussen en knuffels. Ik had het blozende, goedige gezicht van Ellen vaker gezien dan dat van mijn lief. Ik had meer tijd doorgebracht met een vreemde dan met de mensen bij wie ik graag wilde zijn.

Zoals ik het kende van de televisie, liep ik buiten met een kartonnen doos onder de arm. 's Avonds toostten we op de vrijheid,

hij en ik, we hadden overwinningskreten geslaakt omdat ik de makheid die mij in zijn greep hield, had verslagen. We fantaseerden over een glorieuze toekomst, de wereld aan onze voeten. Ik had ontslag genomen zonder plan. De baan had me nooit voldoening gegeven en er was een latente melancholie in me geslopen. Ik kon de toenemende gevoelloosheid niet langer verdragen en had in een opwelling beslist dat het genoeg was. Tijdens de drie maanden opzegtijd had ik reikhalzend en misselijk van angst uitgekeken naar die eerste maandag dat ik niet meer behoefde te gaan.

Nu het zover is, zit ik vast in een tussentijd zonder plan. Ik weet dat er iets moet zijn dat ik met overgave zou kunnen doen, maar ik weet niet wat. Maar voor ik de kwestie van de levensvervulling kan behandelen, wacht eerst een afgrond van verdriet om mee af te rekenen.

Ik laat mijn blik glijden over de witte muren, waarop her en der op ooghoogte een vel papier met een duimspijker is vastgepind. De lange ramen zijn bezaaid met druppels opgedroogd vuil die de regen achterliet, en met de vage afdruk 'hallo', die iemand ooit met zijn wijsvinger op de beslagen ruit schreef. Toen we twee jaar geleden de hal binnenkwamen waren we meteen overtuigd. De cementtegels in de smalle gang en de gladde kerselaren trap die naar boven draaide waren genoeg om ons te overhalen. De gang gaf met een hoge, massieve deur toegang tot de woonkamer, die aan de straatkant lag. Dat de vloer er uitbundig kraakte, had ons nog meer gecharmeerd. De dubbele deur die toegang gaf tot het achterste gedeelte van de benedenverdieping stond altijd open. De eetkamer en de keuken liepen in elkaar over en baadden de hele dag in het licht.

Sinds twee jaar huren we dit huis aan een spotprijs en we zijn gaan begrijpen waarom. Er zijn seizoenen dat het niet meer is

dan een lege schelp, het houdt ons hoogstens droog, en zelfs dat is twijfelachtig. De ramen hebben kieren. Op verschillende plaatsen krijgt het pleisterwerk scheurtjes, waarna het daar geleidelijk afbrokkelt. Op de trap mijd ik de twaalfde trede, omdat ik vrees erdoor te zakken.

In enkele dagen tijd is zijn aanwezigheid uit dit huis verdwenen, het behoort nu enkel mij toe. De doodstille kamers vormen de ruimtelijke uitbreiding van mijn hoofd, het gekraak van de vloeren is een uiting van het gekreun binnenin mij. Misschien is mijn verhouding met dit huis de enige gezonde relatie die ik heb. Ik huis erin en het huist in mij, we geven elkaar de ruimte om imperfect te zijn, om anderen lief te hebben. Een gezonde relatie dus, met loslaten en zuurstof als kernwoorden. Terwijl ik altijd dacht dat het ging om woorden als versmachten, verzuipen, ontbranden.

De eerste plek waar ik alleen woonde zag er helemaal anders uit:

*Home Boudewijn.*

*14 verdiepingen, 451 kamers.*

*De wooneenheden zijn 12m<sup>2</sup> groot, standaard gemeubileerd (bed, matras, kleerkast, bureau, stoel) en beschikken over een lavabo met warm/koud water.*

*Douches, toiletten en keuken(s) vind je op elke verdieping.*

Als je Home Boudewijn intypt in een zoekmachine verschijnt er automatisch 'zelfmoord' als eerste suggestie. Ik woonde op de elfde verdieping van een van de twee koude, aftandse torens. Als het een les was om me kleiner, onbeduidender en idioter te doen voelen dan ooit tevoren, was de doelstelling geslaagd. Ik voelde me een levend equivalent van Chinese *lucky cats* die van de band rollen.

Met schouderophalende luchtigheid had ik verkondigd dat ik vanzelfsprekend in de woonblokken van de universiteit zou wonen. Ik voelde me schuldig dat ik was geboren en met elke pas in het leven mijn ouders het geld uit de zakken klopte, dus ging ik voor de optie die financieel en praktisch het minste gedoe met zich meebracht.

De gemeenschappelijke keuken aan het einde van elke gang probeerde ik te mijden. Eten deed ik op niet-gestandaardiseerde uren. De plastic potjes die ik elke week meekreeg en in het minuscule vriesvak stouwde, liet ik op de tafel ontdooien en ik at de wittige inhoud op terwijl er nog ijskristallen in zaten, om het toch maar niet te moeten opwarmen op het fornuis in de ranzige keuken. Het eten knarste in mijn mond.

Als er werd geklopt, meestal om stickers te verkopen of reclame te maken voor de streekbierenavond ("meer dan 60 soorten!"), hield ik me doodstil op het bed tot de indringer het opgaf en zijn boodschap in de vorm van een zelfgemaakte flyer schurend onder de deur schoof. Mijn blik zoemde uit tot die ergens in de wolken hing en hij zag me opgerold liggen, de indringer twee meter verder aan de andere kant van de deur, met naast, boven en onder mij mensen die zich gekooid in hun kamer bezighielden, verdiepingen vol kleine hokjes, torens vol gestapelde mensen. Het was niet meer dan de verbeelding van hoe ik me altijd al had gevoeld: gevangen in een uitdrukingsloze massa, opgesloten in grauwheid, gekneet tot eenheidsworst.

In een aula met vijfhonderd andere studenten taal- en letterkunde was de illusie van de uniciteit met geweld uiteengespat. De sociale scheidslijnen waren scherp en in tegenstelling tot in de middelbare school van een provinciestadje, trof ik hier voornamelijk jonge mensen met een gelijkaardige culturele opvoeding (ze keken van thuis uit naar het journaal op de juiste zender en

verkozen een goeie krimi boven showprogramma's, hoewel ze er heimelijk ongelooflijk tot werden aangetrokken). Ik was geschokt dat we dezelfde zorgen hadden, dezelfde goedkope excuses, dezelfde verlangens. Ik walgde van het idee dat we hetzelfde waren en dat veel van de kenmerken die ik als mijn eigenheid zag, in feite typisch waren voor deze leeftijd, deze klasse en deze tijd. Behalve dan dat anderen er geen moeite mee leken te hebben om in deze massa een plaats te veroveren en zelfs genoten van elkaars gezelschap. De aula's zaten bomvol, ze krioelden.

In die tijd sprak ik weinig. Het voelde niet alsof ik iets toe te voegen had. Er was niemand in mijn buurt die taal op dezelfde stemmige manier wilde gebruiken als ik. De grijsheid werd langs alle kanten verdoezeld door wat ik nog het best kan omschrijven als lolligheid. Terwijl ik er meer voor voelde het schrijnende gebrek aan alles bloot te leggen en troost te vinden in het gedeelde niets. De moeiteeloosheid waarmee anderen zich in het studentenleven stortten en het plezier dat ze daar schijnbaar aan beleefden, verbuften me elke dag weer. Terwijl ik weggedoken tussen mijn schouders rondfietste, met een soort permanente pleinvrees, en mijn hart een tel oversloeg telkens als iemand op minder dan twee meter naderde.

## 5

ZO'N JAAR LATER HAD ik twee weken lang geen huis. Door een combinatie van *malchance* en koppigheid was ik op straat beland. Nu is het mijn geheime trots, de enige donkere vlek op mijn ver-